

Ma-5748

~~K. V. S. O.~~

V. F. JOHANSON

ITSENÄINEN ELINTARVEPOLITIIKKA

HELSINKI
G. W. EDLUNDIN KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ

Hinta: 2 mk.

M. V. 6. 2.

ITSENÄINEN ELINTARVEPOLITIIKKA

KIRJOITTANUT

V. F. JOHANSON

SUOMENNOS

HELSINKI

G. W. EDLUNDIN KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ

HELSINKI, WILHELMININKATU 10
WILHELMININKATU 10

HELSINGISSÄ 1917
OSAKEYHTIÖ KAUPPAKIRJAPAINO

WILHELMINEN & CO. LTD.
LONDON

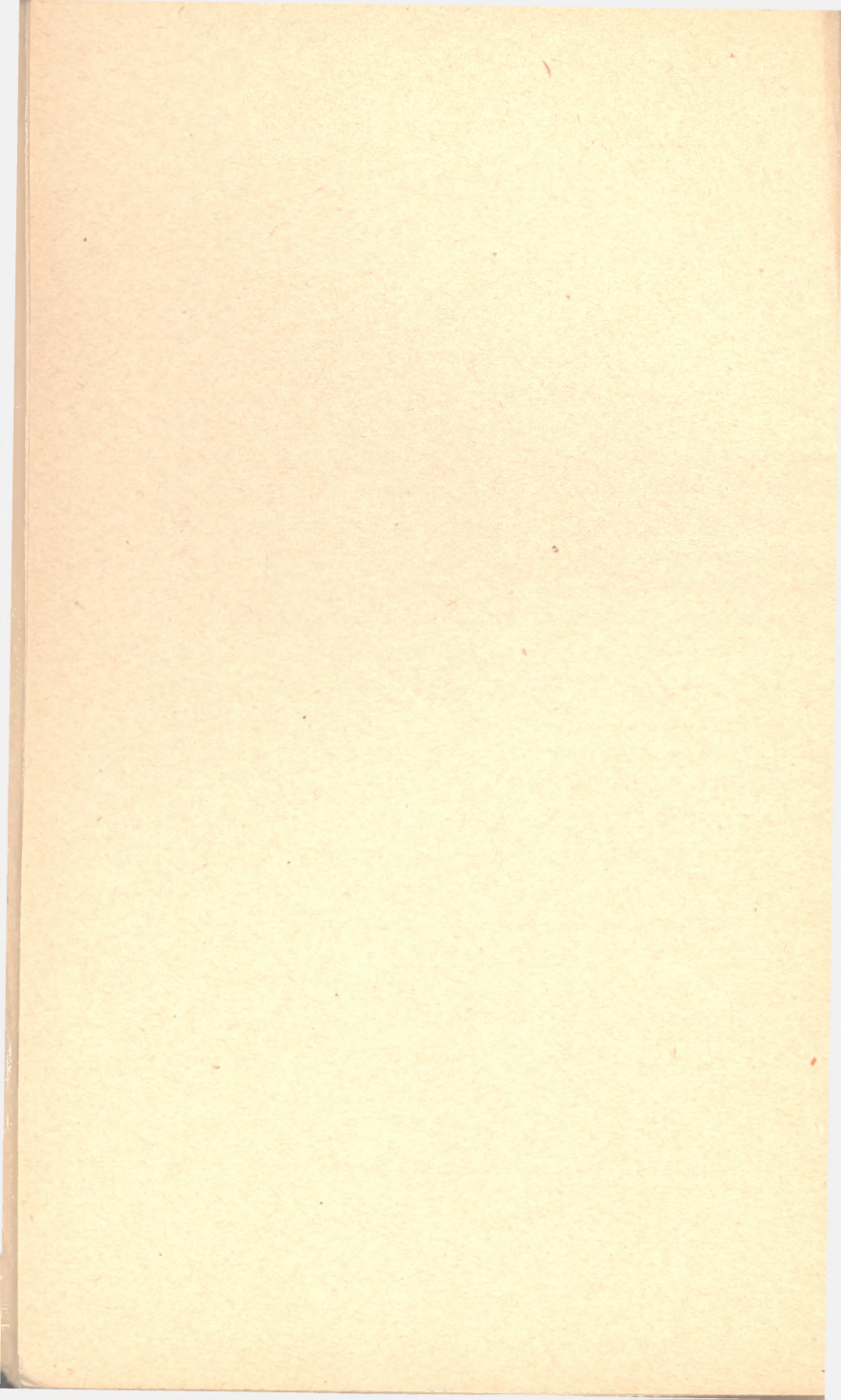
Esillä olevassa vihkosessa on vain sovitettu yhteen parikymmentä kirjoitelmaa, jotka olen viime kuukausina julkaissut »Svenska Tidningen» nimisessä sanomalehdessä. Näissä kyhäelmissäni esitetään suuren kysymyksen ratkaisemiseksi pieni luonnos, josta voitaneen saada jotakin opastusta. Syynä vihkosen julkaisemiseen on tilanteen vakavuus.

Tikkurila, Ånä, marrask. 1 p. 1917.

V. F. Jn.

SISÄLLYS:

	Siv.
<i>Aikaisempi politiikka</i>	7
<i>Elintarpeiden saannin lisääminen</i>	23
<i>Tuotannon lisääminen</i>	29
<i>Tuontimahdollisuudet</i>	36
<i>Kulutuksen järjestäminen</i>	40
Vapaakauppa, rajahinnat ja valtion toimeenpanemat takavarikot	41
Valtio elintarpeiden haltuunottajana	44
» » osittelijana	45
» » jakelijana	47
Valistustyö ja rangaistukset	48
<i>Elintarvepolitiikan ohjelma</i>	49

Aikaisempi politiikka.

Jos jonkin maan omat varat ennen sotaa eivät riittäneet tarvetta tyydyttämään, korvattiin puute tuonnilla. Kansantalouden tuntijain ja taloudellisten poliitikkojen asiana oli huolehtia siitä, että hankinta tuli niin edulliseksi kuin suinkin. Ainoastaan jotkut ravinto-opin tutkijat ja tiedemiehet koettivat tutkimuksillaan ja valistustyöllään näyttää tietä tarpeen vähentämiseksi ja luoda suunnitelmia kulutusta varten. Mutta heidän intoa hehkuvat oppinsa kaikuivat kuuroille korville.

Sodan aikaisen eristyksen vuoksi kävi omavarainen toimeentulo kansojen elinehdoksi. Ja elintarvepolitiikka luotiin kansan- ja maanviljelystaloudelliselle sekä ravintofysiologiselle pohjalle. Kansan ravitsemisesta tuli erikoinen tiede, ja elintarvepolitiikan tehtäväksi jäi sen toteuttaminen. Elintarvepolitiikan syntyessä oli sen perusta, kansan ravitsemisen oppi, tuskin päässyt kapaloistaan. Aluksi oli toiminta horjuvaa, ei ollut johtajaa eikä päteviä periaatteita ja selviä päämääriä.

Kovimmin puristi rautainen rengas Saksaa. Mutta siellä olikin suoritettu suurin esityö kansan ravitsemisen tieteellisessä selvittelyssä. Ja päämäärän saavuttamiseksi oli siellä raudankova tahto. Kun Saksan muonitusministeri kutsui koolle valtakunnan etevimmät elintarveasian tuntijat neuvottelemaan ja esittelemään, niin saattoikin kansan ravitsemisen suurin tuntija, vanha berliniläinen fysiologi Max Rubner huudahtaa: »Kaikilla aloilla on

Saksan äly voittanut. Tokkopa sitä nytkään puuttuu, kun on järjestettävä elintarveasiamme?»

Ja se itsevarmuus, joka pilkisti esille vanhan, omasta puolestaan jättiläismäisen työn suorittaneen germaanin huudahduksesta, on osoittautunut oikeutetuksi. Saksalainen luova voima on sodan aikana rakentanut kansan ravitsemisen tieteelliselle perustalle. Saksalainen järkevyyks ja järjestyskyky on huolimatta horjumisesta, erehdyksistä ja harhailuista johtanut kansan tälläkin alalla voittoon. Eivät pahimmat vihollisetkaan ole voineet kieltää, että Saksa on käynyt elintarvepolitiikan etunenässä.

Sodan puhjetessa meillä ei ollut mitään edellytyksiä itsenäiseen elintarvepolitiikkaan. Elimme venäläisen siron alaisina. Niiden, joilla oli jäljellä kunnia ja omatunto, oli mahdotonta raivata itselleen tietä johtajantoihin. Tässä maassa politikoitsivat venäläiset »tanssinuket» kotimaisten virrantavoittelijain avustamina, ja ne herrat ottivat myös kansan ravitsemisen huolekseen.

Suomen senaattiin joutuneet venäläiset amiraalit, joilla oli lapsellisen yksinkertainen käsitys kaikista ratkaistavista kysymyksistä ja varsinkin elintarveasiasta, laskivat perustuksen siihen nälänhätään, joka nyt on tulossa. Positiivisten toimenpiteiden asemesta he tyytyivät pelkkiin kieltoperäisiin puuhiin. He koettivat mallin mukaan, joka kotimaassaan, Saksassa, oli rauennut tyhjiin, lieventää pula-ajan vaikeuksia alentamalla hintoja. Tällöin he saivat tukea sosialidemokraateilta, joiden mielestä vain hintapolitiikasta saataisiin jokin mahdollisuus helpottaa taloudellisesti kovaosaisten puutetta. Venäläisen senaatin elintarvepolitiikkaa kuvaavat parhaiten ja lyhyimmin varapuheenjohtajan, herra Borowitinowin omat sanat: »Viisas mies osaa aina paremmin kuin kaikki erikoistuntijat.» Kun politiikkaa johdetaan tämän periaatteen mukaan, ei siitä tarvitse edes arvolausetta antaa.

Myönnettävä kuitenkin on, että Suomen venäläisen senaatin onnistui, kun sillä oli suhteita Venäjän hallitukseen, aikaansaada tavarain vaihtoa Suomen ja Venäjän kesken. Tämän vaihdon pääasialliset suuntaviivat olivat Venäjän taholta määritellyt sillä venäläisellä käskykirjeellä, joka annettiin viljatullista Suomessa kesäkuun 10 p:nä 1914 (vanhaa lukua). Meidän etumme jätettiin toiselle sijalle, jota vastoin venäläistä myllyteollisuutta suosittiin enimmäin. Suomen tarve voitiin kuitenkin tyydyttää.

Venäläisten amiraalien määräykset elintarveasiassa eivät kohdanneet ymmärtämystä eikä pelkoa, vain hiljaista ylenkatsetta niissä, joita asetukset koskivat. Kukaan ei niitä noudattanut, mutta ne horjuttivat luottamusta lakiin.

Kun vallankumouksen jälkeen tarttui ohjaksiin kotimainen hallitus, seurattiin suurin piirtein samoja periaatteita elintarveasiassa kuin venäläisten aikana. Rajahintojen politiikka, jonka vuoksi amiraalit saattoivat kehua nauttivansa enemmistöpuolueen suosiota, pysyi johtavana ohjeena myös sosialidemokraattisen elintarvepäällikön ohjelmassa. Mutta kotimaisella hallituksella oli vielä puolellaan kansan luottamus. Yhteiskunnan suurimmat voimat luottivat rehelliseen tahtoon ja vilpittömään aikomukseen valvoa kansan oikeutta.

Vuoden 1917 kevääseen asti oli Suomella riittävästi elintarpeita sen nojalla, että oli ennemmin tuotu Venäjältä. Kun tuonti lakkasi ja varastot todennäköisesti kuluiivat pian loppuun, uhkasi hätä. Saannin vähenemisen vastapainoksi oli pantava kulutuksen supistus.

Hallitus pyysi siis valtiopäiviltä avointa valtakirjaa elintarveasiassa. Toukokuun 16 p:nä hyväksyi eduskunta 177 äänellä 6:tta vastaan elintarvelain eli »lain eräänlaisen omaisuuden käytöstä sodan aiheuttamissa poikkeuksellisissa oloissa», kuten sen täydellinen nimi kuuluu.

Sillä välin kun takavarikkotoimia valmisteltiin, oli maanviljelyksen alalla työriitoja. Sadoilla maatiloilla laininlyötiin kevättyöt, kylvö myöhästyi tai jätettiin pellot kylvämättä. Senaatti oli riitaisuuksia vastaan voimaton. Ja maamiehissä sammui halu lisätä tuotantoa.

Vähää myöhemmin, kuin elintarvelaki oli säädetty, jätti maaliskuussa perustettu kuntainvälinen elintarvekomitea senaattiin järjestelyehdotuksen, joka pääasiassa hyväksyttiin.

Sen osittelu suunnitelman mukaan, joka oli pantava toimeen kesäkuun 17 p:nä tehtävän takavarikon jälkeen, saivat henkisen työn tekijät 150 gr., kevyemmän ruumiillisen työn tekijät 240 gr. ja raskaan ruumiillisen työn tekijät 300 gr. viljaa päivässä. Näissä määräyksissä pantiin siis teollisuustyöläiset ja maatyöläiset samaan luokkaan. Elintarpeiden tuottajain erikoisasemaa ei otettu huomioon. Jakelusuunnitelma muodostui iskuksi elintarpeiden tuotantoa vastaan, joka jo venäläisen hallinnon aikana oli paljon kärsinyt alhaisista rajahinnoista.

Maanviljelijöille kävi aivan selväksi, ettei ennen valankumousta ilmennyt elintarveasiain huono hoito ollut vähääkään muuttunut. Umpimähkään ja harkitsematta ryhtyi kotimainenkin hallitus toimenpiteisiin, tuntematta tuotanto-oloja, kansan ravitsemisen ehtoja ja elintarveysymyksessä tarvittavaa tahdikkuutta. Tuottajista haihtui siten kaikki ihastus elintarvelakiin. Alistumishalu loppui, kun kotimaisen valtiomahdin ensimmäinen huomattavampi toimi elintarpeiden puutteen lieventämiseksi näkyi olevan luokkapoliittista laatua.

Tämän yhteydessä en voi olla viittaamatta erääseen asianhaaraan. Elintarvepäällikkö, senaattori Vuolijoki, on itsekin maanviljelijä ja ymmärsi, mikä vaara uhkaisi, ellei tuotannon etua otettaisi huomioon. Mutta hän alistui puolueensa toivomuksiin.

Kun elintarvelaki oli eduskunnassa hyväksytty, oli sille saatava Venäjän väliaikaisen hallituksen vahvistus. Tätä kesti kuitenkin kauan odottaa. »Valtakunnan edun» nimessä sekaantui Venäjän satunnainen hallitus maamme elintarveasiaan. Piti näet ennen kaikkea valvoa venäläisen sotaväen etuja. Vihdoin saattoi kuitenkin senaattori Vuolijoki ilmoittaa, että Venäjällä oli saatu aikaan laadultaan »muodollinen» sopimus, jonka nojalla lain vahvistaminen kävi päinsä. Niinpä sitten väliaikainen hallitus hyväksyi lain kesäkuun 2 p:nä.

Elintarvelain »muodollisen» muutoksen huomattiin itse asiassa olevan paljoa oleellisempaa kuin muodollista laatua. Se oli lyhyt ja ponteva selitys, että kaikki Suomen laittomat venäläiset asetukset ovat voimassa koko sodan ajan, joten venäläisellä sotaväellä myös on oikeus pakollisesti ottaa ruokatarpeita. Täten oli oikeastaan suunnattu surmanisku valtion takavarikoimistoimia vastaan. Se merkitsi samaa, kuin että yhä edelleen oli otettava lukuun sellainen kuluttaja, joka käytti arvaamattomia määriä elintarpeita. Mitään järjestelyä ei voida suorittaa, ellei tiedetä, mitä on jaeltavana, jos väestöltä milloin tahansa voidaan riistää se elatus, joka sen tarpeisiin on talletettu.

Venäjän tilapäinen hallitus vei meiltä mahdollisuuden elättää itseämme omalla leivällämme ja samaan aikaan pani Venäjä ja sen kansan yleinen mielipide voittamattomia esteitä kaikkea tännepäin suunnattua tuontia vastaan. Senaatti noudatti Venäjää kohtaan sovittelu- ja alistumispolitiikkaa, joka edellytti hyvää tahtoa ja moraalisia näkökohtia Venäjän hallituksessa, vaikka tämä oli kokonaan tahtoa vailla eikä huolestunut moraalisisista epäilyistä.

Tuonti lakkasi, mutta vientiä jatkui. Senaatti ryhtyi laina- ja vaihtotemppeihin Venäjän satunnaisen hallituk-

sen kanssa ja maksoi viljasta etukäteen. Ja se sitoutui menettelemään tuonnissa Venäjältä vain avoimesti ja rehellisesti. Se lupasi olla sallimatta yksityistä tuontia Venäjän valtion voimattoman yksinoikeuden ohella. Kaikki siinä perin hurskaassa ja hyväntahtoisessa mielessä, että suostutettaisiin hyvillä teoilla. Mutta ilman menestystä!

Kaikki tämä vaikutti, että monesta hävisi luottamus senaatin elintarvepolitiikkaan. He eivät enää halunneet uhrata omia etujaan, kun siitä oli ensi sijassa hyötyä venäläiselle sotaväelle, venäläiselle väestölle Suomessa ja Pietarissa.

Valtion takavarikoimistoimet kesäkuun 17 p:n ja syyskuun 15 p:n väliseltä ajalta menivät enimmäksi osaksi myttyyn senvuoksi, että jakeluperusteet olivat luokkapolitiittisia ja että Venäjän tilapäinen hallitus sekaantui tähän asiaan ehkäisevästi. Osaksi vaikutti myös järjestyksen puutteellisuus ja valistustyön laiminlyönti ynnä oma saamattomuutemme maamme hyödyn valvomisessa. Maassamme olevat varastot olisivat sallineet kuluttaa noin 270 gr. viljaa henkilöä ja päivää kohti, mutta keskimäärin käytettiin noin 320 gr., puhumattakaan vääristä ilmoituksista ja salatuista varastoista! Kulutettiin sitä, mikä oli varattava vastaiseksi, eikä hallitus tehnyt mitään turvatakseen toimeentuloa seuraavana kulutuskautena.

Sillaikaa, kun Tokoin senaatin toimet leipäviljakasvamyksen ratkaisemiseksi kesäkuun 17 p:n ja syyskuun 15 p:n väliseksi ajaksi täten jäivät onnistumatta, valmistettiin takavarikoimista valtion haltuun talveksi 1917—1918 puolittain, mutta asia jätettiin sitten kesken. Ainoakaan tehokkaaseen toimeen ei ryhdytty elintarpeiden tuotannon lisäämiseksi. Mutta sensijaan järjestettiin maitoja meijerituotteiden kauppa noudattaen sosialidemokratien luokkatietoisia, bolshevikilaisystävällisiä mielipiteitä ja porvarillista myöntöväisyysspolitiikkaa sillä tapaa, että

siitä on ollut maallemme arvaamaton vahinko. Jotta näiden tuotteiden rajahinnat voitaisiin pitää alhaisina, pantiin kaupalle se ehto, että kaupunkeihin ja huvilayhteskuntiin maitoa toimittavilla tuottajilla oli oikeus viedä maasta muuan suhteellinen määrä samaa tavaraa. Venäjälle viedystä tavarasta maksettiin siellä korkeampi hinta, joka siten tasoitti tuotantokulujen ja rajahinnan erotuksen. Kun elintarpeiden keskuskomitea kesäkuun puolivälissä yksimielisesti — sosialidemokraatit ja porvarit — ehdotti rajahintain korottamista niin, että vienti lakkaisi, hylkäsi senaatin enemmistö tämän ehdotuksen. Käsittämätöntä on, kuinka muuan kirjoittaja on voinut Helsingin Sanomissa lokakuun 14 p:ltä kuvata tämänlaatuista senaatin toimenpidettä sellaiseksi, joka on omansa lisäämään elintarpeiden tuotantoa.

Heinäkuussa senaatti asetti erään kotitalouskomitean, jonka tehtävänä oli levittää tietoja kansan ravitsemista koskevisa asioista. Tämä komitea on sitten sanomalehdissä julkaisemissaan tiedonannoissa koettanut lieventää hätää neuvomalla, kuinka laitetaan kalliin ajan ruokia, mutta sen ohjelmaan ei kuulunut koettaa luoda suunta- viivoja kansan ravitsemisen järjestämiseksi. Melkein samaan aikaan, kuin kotitalouskomitea perustettiin, päätti senaatti valita 16 elintarvенеuvojaa, joista useimmat on toimiinsa nimitetty lokakuussa.

Ruplankurssin laskeminen heinäkuun puolivälissä vaikutti, etteivät tuottajat enää halunneet viedä tavaroitaan Venäjälle. Kun maito- ja meijerituotteiden rajahinnat olivat niin alhaiset, ettei myynti kaupunkeihin ja huvilayhteskuntiin kannattanut, koettivat maanviljelijät järjestää tuotantoa toiselle pohjalle. Ja maito kulutettiin maaseudulla. Kaupungeissa kävi maitopula vakinaiseksi. Puutetta lieventääkseen oli senaatin pakko elokuun alussa ruveta korottamaan rajahintaa. Maidon hinta määrättiin

50 penniksi litralta maalla, 60 penniksi Helsingissä ja 58 penniksi muissa kaupungeissa. Voin rajahinnaksi tuli 8 mk. 60 p. kaupungeissa ja 8 mk. 25 p. maalla.

Mutta nyt ryhtyivät kuluttajat vastatoimiin, varsinkin köyhempi väestö. Työläisjoukot vaativat rajahintain alentamista. Elokuun puolivälissä puhkesi elintarvemelakoita kehittyen Helsingissä ja Turussa niiden varastojen ryöstöiksi, jotka oli säästetty talvea varten.

Hallitus oli jo aikaisemmin ollut voimaton panemaan mahtikäskyillä tahtoansa täytäntöön. Elintarvelain 15 § säättää lain rikkomisesta sakkoja 10,000 markkaan asti tai vankeutta enintään 2 vuotta. Mutta monet elintarvelautakunnat olivat päättäneet olla saattamatta syytteeseen rikoksia tätä lakia vastaan, ja tuomioistuimet olivat tuominneet naurettavan mitättömiin sakkoihin, kun rikkomuksia oli joutunut niiden käsiteltäviksi. Lain noudattaminen oli siis pääasiassa jäänyt omantunnon asiaksi, jota varten puuttui monta varsinaista edellytystä.

Mellakat ja ryöstöt osoittivat, että takavarikkotointen menestymiseltä puuttui muuan kaikkein tärkeimmistä ehdoista. Valtiolla ei ollut mahdollisuutta säilyttää varastoja. Sen lisäksi, että venäläinen sotaväki voi väkisin ottaa elintarpeita, tuli siis kansanjoukkojen turvautuminen nyrkkioikeuteen. Nähdessään nämä seuraukset harhaan johdetusta elintarvepolitiikasta erosi sosialidemokraattinen elintarvepäällikkö, senaattori Vuolijoki, ja elintarpeiden keskuskomitea kieltäytyi jatkamasta toimintaansa. Hallituksen päämies, senaattori Tokoi, vaati rajahintain alentamista, mutta kun senaatin enemmistö ei siihen suostunut, jätti hän paikkansa käytettäväksi. Valtion koko koneisto toimi kuin tilapäinen laitos.

Eräässä lausunnossaan elintarvekysymyksestä senaattissa esitti senaattori Tokoi positiivisen ehdotuksen. Hän tahtoi lieventää kalliin ajan rasitusta siten, että valtio suo-

rittäisi osan kustannuksia ja korvaisi tämän menoerän suurten tulojen verotuksella. Tämä ehdotus oli kuitenkin niin epäselvä ja niin vähän valmisteltu, ettei se voinut aiheuttaa mitään toimenpidettä. Mutta siinä häämöitti ajatus, joka olisi toteutettava. Kun se esitettiin uhkavaatimuksena, johon ei saanut tehdä muutosta, kuten sosialidemokraattien yleensä tekee mieli ehdotuksiaan lausua, täytyi sen raueta.

Ennen hajautumistaan oli elintarpeiden keskuskomitea laatinut suunnitelman, jonka mukaan vuoden 1917 saattoon kuuluva vilja, ruis, vehnä ja ohra olisi jaettava. Tämän ehdotuksen mukaan, jonka senaatti hyväksyi, sai maalaisväestö oikeuden muodostaa omavaraistalouksia ja kuluttaa 10 kg. viljaa henkilöä ja kuukautta kohti. Muu väestö saisi 200 gr. henkeä ja päivää kohti, kun taas työläisille annettaisiin vielä lisäleipäkortteja yhteensä 300 grammaan asti ja raskaan työn tekijöille enintään 400 gr. henkeä ja päivää kohti. Nämä annokset eivät ole suuria. Mutta ruis-, vehnä- ja ohrasato riitti tilastollisten keskiarvojen mukaan ennen sotaa tuskin siihen, mitä maalaisväestö tarvitsi. Jakeluperusteet edellyttivät siis melkoista tuontia ja myös sitä, että kauraa tuntuvasti käytettäisiin ihmisravinnoksi. Kun valtio ei ollut saanut tuontia toimeen eikä kauran takavarikoimista järjestetty, täytyi leivänpuutteen hyvin pian ilmetä kaupungeissa.

Kun hyväksyttiin ehdotus viljan käyttämiseksi kulu- tusvuodeksi 1917—1918, vahvasti senaatti seuraavat ostohinnat sille rukiille, joka vapaaehtoisesti luovutettaisiin valtiolle: ennen syyskuun 15 p:ää 85 p. kilolta, sitten 80 p. joulukuun 1 p:ään asti ja senjälkeen 75 penniä. Helmi- kuun 1 p:nä piti kaiken puimisen olla loppuun suoritettuna. Elintarpeiden keskuskomitea oli ehdottanut, että hintaero eri luovutusajoilta olisi 20 p. kilolta, mutta senaatti määräsi sen vain 5 penniksi.

»Voimellakkain» jälkeisinä lähiaikoina oli maamme elintarvepolitiikka ilman johtoa. Juoksevia asioita hoitelivat eri senaattorit, mutta mihinkään tärkeämpiin toimiin ei ryhdytty. Neljä kallisarvoista viikkoa pohtivat johtavat poliitikot sitä kysymystä, oliko elintarvepäällikkö vaillitava tuottajain vai kuluttajain joukosta. Ikäänkuin tämä kysymys voitaisiin ratkaista joidenkin luokkaetujen mukaan!

Sillä välin kehittyi sekasorto elintarveasiassa yhä pahemmaksi, ja rikkomukset elintarvelakia vastaan lisääntyivät. Voin hankinta kaupunkeihin ei onnistunut, joten oli pakko toimittaa yksityiselle tilaisuus sitä muualta ostaa. Silloin loppuivat myös elintarvelautakunnilta kaikki keinot voin hankkimiseksi.

Seuraus senaatin virheistä hintojen säännöstelyssä tuli hyvin pian näkyviin. Vaikka vielä oli viljaa maassamme, oli sitä mahdoton saada kulutuspaikkoihin, varsinkin kaupunkeihin. Tunnollisimmat maalaiset myivät viljansa heti, kun se kävi päinsä laiminlyömättä elonkorjuu- ja syystöitä. Mutta suureen enemmistöön ei tehonnut 10 pennin lisämaksu kilolta niin paljoa, että olisivat lykänneet syystyönsä tuonnemmaksi. He arvelivat myös, että elintarpeiden hinnat huolimatta takavarikosta nousevat, mitä kauemmin heidän onnistuisi pitää varastojaan. Siitä johtui, että useimpia kaupunkejamme uhkasi kohta alkava ja täydellinen leipäviljan puute.

Pulmallisena aikana valittiin ratsumestari Harald Åkerman elintarvepäälliköksi. Toimeen ryhtyessään hänellä oli vakava aikomus ohjata elintarvepolitiikkaa kaupaliikkeen periaatteiden mukaan, ja hän muuttikin senaatin elintarveosaston sentapaiseksi, että siihen tuli suuremmissa määrässä liikeyrityksen leima. Neuvottelevien komiteain sijaan otettiin neuvovia virkamiehiä. Yleisöä varten perustettiin tiedonantotoimisto, ja senaatti alkoi jul-

kaista viikkolehteä ylläpitääkseen kosketusta yleisön kanssa elintarveasioissa.

Senaattori Åkermanin aikaansaama ensimmäinen huomattavampi päätös oli se, että tuontikunta, valtion asiamies elintarpeiden ostoa varten, sai senaatilta syyskuun 17 p:nä oikeuden ostaa viljaa salaisesta rajahinnasta lokakuun 15 p:ään asti. Tästä päätöksestä tuli kuin merkinanto viljakaupan yleiseen sekasortoon. Tilannetta arvosteltiin väärin, ja siitä johtui raju kilpailu tuontikunnan, tehdasalueiden elintarvelautakuntien ja kunnallisten lautakuntien kesken. Viljanhinta nousi äkkiä 2:n ja 3:nkin markan vaiheille kilolta. Ja tuontikunta sai, maksamalla 1 mk. 20 p. kilolta, ostetuksi vain pieniä määriä viljaa, kun taas tehtaiden elintarvelautakunnat ostivat suurimman osan.

Tästä sekasorrosta pelastuakseen senaatti määräsi ruukiin rajahinnaksi kilolta 1 mk. 20 p., mikä hinta alenisi myöhemmiltä määrääjoilta. Muun viljan hinnat sovitettiin samaan tapaan. Ja sitten senaatti täydensi päätöstään määräämällä, että ne tuottajat, jotka olivat myyneet viljaansa aikaisemmasta, alhaisesta hinnasta, saivat hyvitystä lisämaksun muodossa uuden hinnoittelun mukaan.

Maaseudulla käytiin salakauppaa hillittömästi. Kaikkialla hyöri keinottelijoita ostamassa elintarpeita. Lisäksi kiihoitti mieliä onneton järjestelmä maidon hankkimiseksi pääkaupunkiin. Sanomalehdissä kuului ääniä rajahintain poistamiseksi ja säilyttämiseksi. Maan suurin sanomalehti alkoi yhä selvemmin vaatia »vapaakaupan» käytäntöön ottamista. Ja lokakuun puolivälissä käsiteltiin senaatissa kysymystä, oliko rajahinnat pysytettävä vai poistettava.

Sen yhteydessä, että oli esillä kysymys rajahintain poistamisesta, esitti senaattori Åkerman elintarvepoliitti-

sen ohjelmansa. Se sisälsi pääasiassa: 1) valtio *ottaa haltuunsa* kaiken elintarvekaupan; 2) *osittelujärjestelmä* säilytetään ja kehitetään; ja 3) elintarpeiden *jakelussa* noudatetaan sitä, että myyntihinta on suhteellinen maksumykkyyn. *) Sitä tapaa, kuinka tämä ohjelma toteutettaisiin, eivät senaatin muut jäsenet hyväksyneet. Senaattori Åkerman jätti erohakemuksen ja jäi hoitamaan vain juoksevia asioita.

Ellei oteta lukuun sitä, että jätettiin syrjään kaikki, mikä koskee elintarpeiden määrän lisäämistä, jota ilmeisesti edellytettiin, on tässä arveluttavana puolena se, ettei käsitelty niitä keinoja, joilla elintarpeiden haltuunotto toimitettaisiin ja lain noudattamista valvottaisiin. Senaattori Åkerman lausuu tästä asiasta (Dagens Press, lokak. 24 p.): »Elintarveosaston tulee saada itse määrätä, *mikä kulloinkin on ostohinta*, sen mukaan kuin todella on edellytyksiä saada haluttua tavaraa. Siten käy mahdolliseksi sekä kerätä elintarvevarastoja valtion haltuun että *saada esille juuri se tavara, jota kulloinkin tarvitaan*.» Tämän ehdotuksen mukaan valtio siis maksaisi vaihtelevia hintoja niistä elintarpeista, jotka sen haltuun annetaan. Yksinkertaisesti puhuen merkitsee tämä, että se ostohinta, jonka valtio suorittaisi, kohoisi huimaavaa vauhtia, mikäli elintarpeiden puute kävisi pahemmaksi.

Senaattori Åkermanin ohjelman edellytyksenä on elintarpeiden tuottajain hyvä uhrautumishalu. Ettei tällaista hyvää tahtoa todellisuudessa ole, sen osoittavat epäämättömät ilmiöt, kuten nylkyrihintojen kiskominen, sala-kauppa, viljan käyttö eläinten ruuaksi y. m. Käytännössä olisi siis senaattori Åkermanin ohjelma muodostunut tuottajain kohtuuttomaksi suosimiseksi valtion ja yleisedun

* *Kursivoiminen on minun, kuten edempänäkin.*

kustannuksella. Ja epärehellistä nylkyriä olisi suosittu enimmin.

Senaattori Åkermanin jätettyä erohakemuksen senaatti asettui päättävästi suosimaan kuluttajain etua. Heiluri käännähti nyt oikealta vasemmalle! Kuntainvälisen elintarvekomitean ehdotuksesta senaatti teki päätöksiä eri toimenpiteistä, joita vastaan elintarvepäällikkö pani vastalauseen. Niinpä esim. määrättiin, että viljan puinti oli loppuun suoritettava ennen marraskuun 15 p:ää, mikä käytännössä on kuolleita kirjaimia. Sitä ei voida suorittaa senvuoksi, että maanviljelyksen syystyöt lyötäisiin laimin ja siten seuraavan vuoden sato joutuisi vaaraan.

Valvoakseen teollisuustyöväestön etuja elintarveasiassa kokoontui sosialidemokraattisen ammattijärjestön valtuusto Helsingissä lokakuun 20 p:nä ja laati päätöksen, joka uhkavaatimuksena jätettiin senaattiin. Jos koettaa tätä päätöstä sovitella johdonmukaiseksi ja ohjelman taiseksi, sisälsi se lyhyesti:

1) Elintarvetuotantoa edistetään ja tuotannon mahdollisuuksia tutkitaan. Valtio ja kunta ovat oikeutetut takavarikoimaan laiminlyödyn viljelyskelpoisen maan. Tuotantolaitokset, jotka yhteiskunnan vahingoksi jätetään toimittomiksi, ovat pakkolunastettavat.

2) Tuontia edistetään.

3) Valtio *ottaa haltuunsa* tärkeimpien elintarpeiden ja tarpeen tullen myös muiden kulutustavarain kaupan. Kaikki elintarvevarastot, kuten vilja, perunat, juurikasvit, hedelmät ja valmiit karjantuotteet, voi, juusto, liha ja kala, ynnä lämmitys- ja valaistusaineet, inventeerataan tarkoin.

4) Elintarpeiden *osittelu* määrätään toimitetun inventeerauksen mukaan.

5) Elintarpeet *jaellaan* kuluttajille ostokykyä vastaaviin hintoihin, jotka määrätään niin pitkäksi aikaa eteenpäin kuin mahdollista.

6) Elintarvelain rikkomuksia rangaistaan mitä ankarimmin. Näitä asioita varten perustetaan erityinen tuomioistuin. Ja tavara, jota on salattu tai josta on annettu vääriä tietoja, on heti tuomittava menetetyksi valtiolle ilman korvausta.

Hallitukselta vaadittiin ennen marraskuun 1 p:ää vastausta, tulisiko senaatti ottamaan nämä vaatimukset huomionsa ja toimittamaan eduskunnalle niiden mukaisia lainmuutosesityksiä.

Siitä sosialidemokraattien ohjelmasta, jonka olen edellä koettanut sommitella kokoon ammattijärjestön päätöslauselman nojalla, ei voi löytää viittausta siihen, kuinka tärkeätä valistustyö on lainrikkomusten estämiseksi. Siinä ei tule näkyviin, että selvästi käsitettäisiin rajahintain ja takavarikkohintain ero; ei myöskään ole selvää, onko tuotannon mahdollisuuksien selvityksellä, joka esiintyy kohdassa 1, tarkoitettu sitä, mikä on kansantaloudelliselta kannalta tärkeintä, vai tahdotaanko lopettaa mahdollisuudet kaikkeen yksityiseen yritteliäisyyteen ja muutamien parempaan toimeentuloon, esim. puutarhavihityksen avulla. Kun tuntee sosialidemokraattien taktiikan, ei voi jälkimäistä vaihtoehtoa katsoa mahdottomaksi. Valtion toimitettava takavarikko on sosialidemokraateilla ollut selvänä tienä valtiososialismiin.

Ensi kertaa tavataan sosialidemokraattien elintarveohjelmassa tuotannon ja tuonnin edistäminen. Ovatko sosialidemokraatit todella valmiit täyttämään, mitä lupavat? Huolimatta mistään seurauksista? Vai onko tuotantoa edistettävä luokkaedun panemisella etusijalle ja valtiososialismilla? Ovatko he valmiit menettelemään johdonmukaisesti, kun asia koskee tuontia? Venäjä on jo kyllin kauan suunnannut meitä vastaan iskuja, näyttänyt, kuinka vihamielisten sotajoukkojen miehittämää maata taloudellisesti kohdellaan. Voidaanko odottaa, että

tulevaisuudessa häämöittävä nälänhätä pakottaa sosialidemokraatit johdonmukaisiksi?

Niillä, jotka ovat pettyneet sosialidemokraattien menettelyn johdosta heinäkuun 18 p:n jälkeen, on oikeus näin kysyä.

Vielä sietänee mainita, että prokuraattori Svinhufvud on kehoittanut tuomioistuimia tunnollisesti noudattamaan elinarvelain rangaistusmääräyksiä. Oikeuksien leväperäisyys, joka on monessa herättänyt katkeruutta, on siis prokuraattorinviraston asiaan sekaannuttua katsottava voitetuksi väliasteeksi.

Tässä olen koettanut esittää pääasialliset puolet siitä, mitä maassamme on tehty elintarvekysymyksen ratkaisemiseksi varsinkin vallankumouksen jälkeen.

Ainoatakaan huomattavampaa toimenpidettä ei ole suunnattu elintarvepolitiikan tärkeintä päämäärää, saannin lisäämistä kohti. Tuotantoa ei ole edistetty; päinvastoin on sitä poljettu onnettomalla rajahintajärjestelmällä. Myöntyväisyys ja internatsionalismi ovat vaikuttaneet, että tuonti on lakannut.

Johtavilta elintarvepoliitikoiltamme on edelleen puuttunut kansantaloudellista valmistusta, joka olisi ohjannut toimintaa, kun saatavana olevat määrät elintarpeita eivät enää riittäneet. He eivät ole voineet toisistaan erottaa vapaakauppaa, rajahintain järjestelyä ja valtion takavarikkoa.

Elintarvepolitiikka on ollut riidan aiheena tuottajain ja kuluttajain kesken. Väliin on ollut voitolla toinen puoli, väliin toinen. Sillä välin on vallinnut »antaa-mennä» periaate. Jos näin jatkuu, pannaan peliin satojen tuhansien ihmisten henki.

On puuttunut selviä suuntaviivoja, jotka tähtäävät kansan itsensäelättämiseen. Eikä ole lainkaan ollut kansan ravitsemisen tieteellistä perustaa. Tilastolliset apuneuvot ovat olleet vaillinaisia; kansallisen maanviljelystalouden ja fysiologian perusteita ihmisten ja kotieläinten ravitsemiseksi on puuttunut. Valistustyö on laiminlyöty.

Kun sitäpaitsi ovat puuttuneet kaikki edellytykset anarkiaan hallitustapaan, on anarkia elintarpeiden puutteen perustuksella lähestynyt pika-askelin. Nyt on ruvettava oikeilla keinoilla pyrkimään päämäärään, itsensäelättämiseen ja elintarvepoliittiseen itsenäisyyteen.

Elintarvepolitiikan on tähdättävä eteenpäin. Ei vain kuukausiksi, vain vuosiksi ja vuosikymmeniksi. Elintarpeiden tuotantoa on kaikin mokomin lisättävä niin, että meidän käy mahdolliseksi tulla omillamme toimeen. Toiselta puolen ei lähimpinä aikoina voida elintarpeiden saantia kehittää niin suureksi, että se vastaisi kysyntää, jota siis on vähennettävä siten, että kulutus järjestetään ja sovitetaan kansanravitsemisen oppien mukaiseksi.

Nyky aika on niin huolestuttava, että se kehoittaa kaikkia voimia yhteiseen ponnistukseen, jotta vaarassa olevat suuremmat arvot eivät menisi perikatoon. Omistavien täytyy uhrata monta etuaan, jotta oikeutta tehtäisiin kaikille. Mutta epäedullisemmissä oloissa elävien tulee myös käsittää, että elintarvepolitiikan on palveltava muutakin kuin luokkataistelua. Kaikkien tulee pitää silmällä yhtä päämäärää: itsenäisyyttä myös elatuskysymyksessä. Keinot ovat etusijassa saannin lisääminen, sitten kulutuksen järjestely.

Samoin kuin Rubner haluaisin huudahtaa: »Puuttuuko silloin, kun on järjestettävä elintarveasia?» Ja lisäään siihen: Ei saa puuttua.

Elintarpeiden saannin lisääminen.

Jokainen Suomen kansalainen tietää, ettei Suomi ole voinut itse tyydyttää ravintoaineiden tarvettaan, vaan on ollut riippuvainen ulkomaista. Metsänomistajain ja puutavateollisuuden puolustajat »taistelussa metsistä» eivät ole unohtaneet huomauttaa, että velkamme ulkomaille viljantuonnista maksetaan metsäntuotteiden viennillä. Ja siitä he ovat päättäneet, ettei maanviljelys elinkeinona kannata. Toiset ovat oletaneet, ettei viljantuotannolla ole tulevaisuudentoiveita tässä karussa maassa pohjan perillä j. n. e. Taloudellinen menestyksemme olisi siis perustettava metsänviljelykseen ja meijereihin, kun taas viljaa hankkisimme niistä maista, joissa luonto on siinä kohden suopeampi.

Tämä kansantaloudellinen internatsionalismi on saanut surmaniskunsa sodan aikaisen eristyksen kautta. Eristetylle valtiolle on elintarpeiden saanti pääasia, ja hinnalla on merkityksensä vasta toisessa sijassa. Raha on yksi monista keinoista saada haluttua tavaraa käsiinsä. Vaihto on epäilemättä tärkein keino. Kaikki rajan yli tuotu on lisää, kun taas kaikki maasta viety on tappiota huolimatta hinnasta, joka siitä maksetaan. Kansan ravitsemisen kannalta on siis n. s. kauppabalanssi toisarvoinen kysymys. Kaikkein tärkeintä on järjestää vaihto ulkomaiden kanssa sellaiseksi, että omaan maahan tuodaan enemmän elintarpeita kuin maasta viedään. Samassa asemassa kuin elintarpeet ovat myös muut tuotteet, joita tarvitaan jokapäiväisessä elämässä, jos kerran niistä tulee puute.

Jotta elintarpeiden saanti lisääntyisi, on olemassa kaksi mahdollisuutta: tuotannon tai tuonnin lisääminen. Jos jälkimäinen ehto on mahdoton, jää vain edellinen, ja tämä on siis pantava elintarvepolitiikan varsinaiseksi päämääräksi.

Saadaksemme oikean käsityksen nykyisen tilanteen vakavuudesta täytyy siirtyä ajassa hieman taaksepäin. Lähtökohdaksi on otettava kansan ravitseminen ennen sotaa, ja sitten on koetettava mukautua muuttuneisiin oloihin. Ennen saatoimme rahan avulla sovittaa olot sellaisiksi, kuin mieleimme teki.

Selvin kuva aineellisesta toimeentulostamme rauhan aikana saadaan tarkastamalla kauppaamme ulkomaiden kanssa. Tässä kohden on käytettävänäamme tilasto, jonka tarkkuus ei jätä paljonkaan toivomisen varaa. Mutta siinä esiintyvä arvonmittari, raha, on menettänyt tämän merkityksensä.

Saadaksemme perusteellisemmän elintarvepoliittisen käsityksen tuonti- ja vientikysymyksestä täytyy ottaa ravintoarvo yksiköksi. Olen tehnyt yrityksen tähän suuntaan. Ajanpuutteen vuoksi on laskelmat voitu pääasiallisesti perustaa vain vuoden 1914 oloihin, joka meidän kannaltamme oli vielä tavallinen vuosi.

Ennenkuin siirryn vertaamaan elintarpeiden vientiä ja tuontia, on minun edellytettävä, että lukija tuntee eräät fysiologiset perusteet. Mitatessa jonkin ravinto- tai rehuaineen arvoa on aikaisemmin ollut yksikkönä kalori, s. o. se määrä lämpöä, joka tarvitaan kohottamaan yhden vesilitran lämpö määrää yhden asteen verran. Elävässä elimistössä tapahtuu kuitenkin palaminen alhaisessa lämpö määrässä, minkä vuoksi polttoaineen on täytettävä erikoisia vaatimuksia. Ruumis ei ole vain uuni, vaan samalla kone, joka tekee työtä ja kuluu. Siksi täytyy myös sen polttoaineilla olla erityisiä ominaisuuksia. Jos vielä lisäämme, että ruumis on oma rakentajansa, niin käsitäme, ettei lämpöarvo voi yksinään ratkaista asiaa.

Näiden seikkain vuoksi on professori G. v. Wendt ottanut ihmisravinnon arvioimisessa käytäntöön samalla tapaa lasketun yksikön kuin kotieläinten ruokinnassa käy-

tetään n. s. rehuyksikköä (»Våra näringsmedels ekonomiska värde», av. G. v. Wendt; julkaistu sarjassa »Frågor för dagen», n:o 7, v. 1916). Ravintoyksikkönä on se päivän ravinto, joka vastaa suunnilleen kymmenettä osaa miehen tarpeesta kevyessä ruumiillisessa työssä tai naisen tarpeesta kohtalaisen raskaassa työssä, sisältäen noin 300 lämpöyksikköä. Tämän yksikön avulla olen suorittanut laskelmani, joita olen myöhemmin täydentänyt maanviljelystaloudellisessa koelaitoksessa toimitetuilla, osaksi itse tekemilläni analyyseillä.

Elintarpeiksi on laskettu kaikki se, mitä voi kansan ravitsemisessa käyttää, siis myös siitoseläimet ja kylvösiemen. Karjanrehu on laskettu muutettuna maidoksi.

Näiden edellytysten jälkeen saakoot numerot puhua.

Vuonna 1914 vietiin maasta:

Eläviä eläimiä:

Nautakarjaa . . .	10,763 kpl	4,843,359 r.y.	
Sikoja ja porsaita	12,246 »	3,673,800 »	
Syötäviä lintuja .	36,033 »	180,165 »	8,697,315 r.y.

Maitoa ja meijerituotteita:

Maitoa ja kermaa	21,618,500 l.	54,046,200 r.y.	
Juustoa	1,353,300 kg.	16,916,300 »	
Voita	11,143,300 »	275,239,510 »	346,202,010 r.y.

Lihaa:

Naudanlihaa ja silavaa	907,600 kg.	4,538,000 r.y.	
Linnunruhoja . .	516,400 »	2,582,000 »	7,120,000 v.y.
Kaloja	8,503,700 »	—	21,259,250 »
Jauhamatonta viljaa	6,491,700 »	—	71,408,000 »
Erilaisia kasviksia .	317,500 »	254,000 r.y.	
Marjoja	623,900 »	561,510 »	
Säilykkeitä	600,300 »	3,301,650 »	
Marmelaadeja y. m.	44,400 »	586,080 »	97,370,490 r.y.

Karjanrehua:

Olkia ja heiniä	30,777,700 kg.	64,633,170 r.y.	
Väkirehua	1,112,400 »	6,006,960 »	70,640,130 r.y.
			<u>Summa maasta vietyä tavaraa 530,019,945 r.y.</u>

Maidon ja meijerituotteiden vienti on siis merkinnyt kaikkein enimmän. Se vastaa $\frac{7}{10}$ elintarpeiden koko viennistä. Sitä lähinnä on jauhamaton vilja, etusijassa kaura, osaksi karjanruuaksi, osaksi kylvösiemeneksi, sekä kalojen vienti. Elintarpeiden viennin merkitys käy kuitenkin paraiten selville, kun sitä vertaa tuontiin.

Vuonna 1914 tuotiin maahan:

Eläviä eläimiä:

Nautakarjaa	2,800 kpl.	1,848,000 r.y.	
Sikoja	114,700 »	2,752,200 »	
Syötäviä lintuja y. m.	2,428,800 »	<u>18,216,000 »</u>	22,816,200 r.y.

Karjantuotteita:

Maitoja ja kermaa	476,800 l.	1,192,000 r.y.	
Juustoa	224,100 kg.	2,801,250 »	
Voita	1,342,200 »	33,152,234 »	
Lihaa	3,044,000 »	9,132,000 »	
Munia	30,048,500 kpl.	<u>5,288,536 »</u>	51,566,020 r.y.
Kaloja	9,441,900 kg.	—	23,880,650 »

Viljaa:

Ruista	168,969,900 kg.	1,807,977,930 r.y.	
Vehnää	90,910,100 »	1,036,375,140 »	
Ohraa	1,806,000 »	21,672,000 »	
Kauraa	14,987,800 »	182,851,160 »	
Muuta viljaa yn- nä maltaita	16,048,700 »	170,116,220 »	
Ryynejä	11,939,300 »	131,322,300 »	
Leivoksia	524,300 kg.	4,299,260 »	
Hiivaa ja tärk- kelystä	156,800 »	1,285,760 »	
Perunajauhoja	4,289,400 »	<u>42,465,060 »</u>	3,398,374,830 r.y.
Sokeria	44,236,700 »	—	583,924,440 »

Eri tavaroita :

Perunoita ja kas-			
viksia	16,840,400 kg.	37,048,800 r. y.	
Hedelmiä ja mar-			
joja	10,086,800 »	9,078.120 »	
Säilykkeitä . . .	291,500 »	1,749,000 «	
Konveheteja, hu-			
najaa y. m. . . .	182,200 »	2,004 200 »	
Siirappia	236,300 »	1,063.350 »	50,944,550 r.y.
Karjanrehua . . .	88,561.000 »	—	371,956.300 »
			<hr/>
Summa maahan tuotua tavaraa		4,503,462,890 r.y.	

Suurin määrä elintarpeita on tullut maamme hyväksi siten, että on tuotu viljaa ja sokeria ynnä karjanrehua. Koko tuonti on ollut lähes 9 kertaa niin suuri kuin vienti. Tavarain vaihto ulkomaiden kanssa on antanut meille 3,973,443,440 ravintoyksikköä enemmän kuin olemme maasta vieneet. Jos pidetään täysikasvuisen miehen ravinnontarvetta kevyessä ruumiillisessa työssä keskiarvona elintarpeiden kulutuksessa, merkitsee tuonnin ylijäämä sitä, että

1,0888,700 henkeä on elänyt ulkomaisella ravinnolla.

Jos oletamme Suomen väestön jakautuvan likimain seuraavasti:

maata viljeleviä henkilöitä	2,200,000
irtainta väestöä maalla . . .	566,000
kaupunkilaisia	504,000
	<hr/>
	3,270,000

niin on kaikkiaan 1,070,000 henkeä sitä väestöä, joka ei viljele maata. Likimäärin laskien on siis koko tämä osa Suomen asukkaista elänyt sillä, mitä on maahan tuotu, kun taas 2,200,000 eli maanviljelysväestö on saanut ra-

vintonsa omasta maasta. Sanomattakin on ilmeistä, että tuonnin lakkaamisesta johtunut tilanne on erinomaisen huolestuttava. Numerot puhuvat selvää kieltään. Kun kolmannes väestöä menettää ravintonsa, tulee siitä tavatoman pulmallinen tehtävä toisille kahdelle kolmannekselle, kun 3 hengen on tultava toimeen sillä määrällä, minkä 2 söi ennen. Ja ken vähänkin tuntee taloudellisia oloja, saattaa helposti ymmärtää, kuinka tällaisissa oloissa tulee äkkiä voin puute maassa, jossa sitä on ennen ollut liikennemäänkin.

Ne, jotka eivät tätä käsitä, eivät varmaankaan koskaan ole ajatelleet, mitä merkitsisi, jos jokainen maanviljelysväestöön kuuluva henkilö äkkiä rupeaa juomaan laillisen maitoa lisää päivässä. Kulutus ei lisääntyisi siitä runsaasti 400 miljoonaa ravintoyksikköä vuodessa, kun meijerituotteiden vienti ennen nousi noin 350 miljoonaan ravintoyksikköön. Siihen yksipuoliseen moitteeseen, että maalaiset ovat itsekkäästi aiheuttaneet elintarpeiden puutteen, on siis perin vähän syytä!

Numeroni koskevat vain yhtä vuotta. Joku voinee siis väittää niitä arvottomiksi. Parilla esimerkillä voin kuitenkin osoittaa, ettei niin ole asianlaita. Viennin kannalta huomattavimman elintarpeen, voin, vientimäärä oli:

1912	. . .	296,607,480	ravintoyksikköä
1913	. . .	312,215,410	»
1914	. . .	275,239,510	»

Vuoden 1914 määrä on tosin vähän pienempi kuin kahdelta edelliseltä vuodelta. Eroavaisuudet eivät sittenkään ole missään suhteessa suuret.

Viljan tuonnista mainitaan vain paljous kiloissa. Se oli v. 1912: 375,489,800 kg; 1913: 348,606,600 kg; 1914: 309,632,300 kg ja 1915: 359,892,800 kg. Lukuunotta-

matta vaihteluja, jotka riippuvat tuontitavaran erilaisuudesta, oli siis viljantuonti v. 1914 pienempi kuin edellisinä vuosina. Maamme tuli paremmin toimeen omilla varoillaan kuin ennen. Toimeentulomme mahdollisuuksia arvostellessa on siis vuosi 1914 suotuisa. Ja hyvillä syillä voidaan olettaa, että tuonnin ja viennin ero tältä vuodelta vastaa sitä elintarpeiden vajeusta, jota Suomen säännölliset omat varat eivät voi täyttää.

4,000 miljoonaa ravintoyksikköä on siis se elintarpeiden määrä, joka on saatava maamme omien varojen tavallisen tuotannon, lisäksi. Tämä päämäärä on saavutettavissa kahdella tapaa: 1) tuotannon lisäämisellä ja 2) tuonnin aikaansaamisella. Edellinen keino on epäilemättä varmempi ja maallemme edullisempi.

Tuotannon lisääminen.

Tuotannon lisäämistä tarkoittavilla toimenpiteillä täytyy selvänä päämääränä olla ravintoyksikköjen määrän enentäminen. Samalla on kuitenkin huomattava, että näissä yksiköissä on kylliksi munanvalkuaista ja rasvaineita. Munanvalkuaisen ja muiden ravintoaineiden välillä täytyy olla määräsuhde. Vanha sääntö, minkä mukaan mies tarvitsee ravinnokseen päivässä

120 gr. munanvalkuaista, 60 gr rasvaa ja 500 gr. hiilihydraatteja,

antaa tässä suhteessa jonkun verran ohjausta. Munanvalkuaistarve on kuitenkin varmaan liian suureksi arvioitu.

Elintarpeiden tuotanto on suunnattava sitä kohti, että maasta saataisiin mahdollisimman paljon ravintoyksik-

köjä verrattuna siihen kasviravintoon, joka kuuluu niiden luomisessa. Elintarvepolitiikan tulee siis nojautua tietoon eri viljelyskasvien vaihtelevasta työkyvystä, s. o. täytyy tietää, minkä verran ne tarvitsevat ravintoa verrattuna tuotantoonsa. Eräästä teoksesta, joka on ollut tässä suhteessa käänteentekevä (S. Strakosch: Das Problem der ungleichen Arbeitsleistung unserer Kulturpflanzen) voin tähän ottaa muutamia lukuja, jotka osoittavat puheena olevaa suhteellista työkykyä, n. s. assimilaattorista koeffisienttiä: ruis 100, ohra 124, kaura 95, herneet 578, peruna 149, sokerijuurikkaat 257, puna-apila 403, virna 316. Tosin nämä luvut eivät ole lopullisia eivätkä sovellu kaikkiin oloihin, mutta niistä näkyy kuitenkin, että tässä kohden esiintyy seikkoja, joita toimenpiteiden suunnittelijain sietää ottaa huomioonsa.

Eräässä teoksessa, joka ilmestyi äskettäin, »Sädesproduktionen i Finland och grundvillkoret för dess ökande», on professori Arthur Rindell osoittanut, kuinka miltei rajattomia ovat maamme aineelliset mahdollisuudet. Yksinään sen kautta, että lannanhoitoa parannettaisiin ja maahan tuotaisiin keinotekoista lantaa 20 miljoonan markan arvosta vuosittain, kävisi viljan tuonti tarpeettomaksi. Tosin on keinotekoisien lannan tuonti vain utopia, mutta prof. Rindellin osoittamalla keinolla päästään jo pitkälle, jos käytetään kaikki mahdollisuudet fosforihapotarpeen täyttämiseksi. Eräs kirjoittaja (R. G.: Hufvudstadsbladet n:o 145) on myös näyttänyt, ettei viljaa tarvitsisi maahan tuoda, jos kasvien viljelys olisi kaikkialla yhtä korkealla kannalla kuin valtion koulutiloilla.

Mutta mahdollisuuksista on pitkä matka todellisuuteen. Peltoalaa on laajennettava, suomaata muutettava pelloksi, järviä laskettava, Jos tulee tarve, palattakoon vaikka kaskiviljelykseen.

Samalla kuin kasvien viljelemistä oikealla tavalla li-

sätään, täytyy kotieläinten tuotanto järjestää kerrassaan toiselle kannalle. Pakosta jo nyt siirrymme nopeasti tätä uudistusta kohti.

Virallinen tilasto osoittaa, että Suomessa kulutettiin keskimäärin vuosina 1912—14 henkeä kohti:

	Vehnää	Ruista	Ohraa	Kauraa	Sekavilj.	Herneitä	Tattaria	Maissia	Perun.
Kg.	55,7	168,6	26,7	98,1	3,2	2,6	0,4	0,2	169,2
R. y.	635	1855	320	1197	37	28	4	2	372 = 4450 r. y.

Jos laskemme, että keskitarve on 3,650 ravintoyksikköä vuodessa, on siis jo pelkkä viljankulutus ollut 800 ravintoyksikköä suurempi kuin koko tarve. Tämä saa selityksensä siitä, että suuri osa tästä viljasta ei ollut joutunut ihmisten ruuaksi, vaan on annettu kotieläimille. Numerot osoittavat aivan selvästi, että on turhaa yrittää ratkaista kansan ravitsemisen kysymystä ottamatta samalla huomioon eläinten ruokkimista.

Maan oma sato, jos kylvösiementä ei lasketa, oli vuonna 1914:

	Ruista ja vehnää	Ohraa	Kauraa ja sekaviljaa	Herneitä	Perunoita	Nauriita ja muita juu- rikkaita
Kg.	77,0	22,5	76,6	1,5	113	51,6
R. y.	847	270	933	16	249	77 = 2392 r. y.

Ellei sitä, mikä suorastaan soveltuu ihmisravinnoksi, olisi ollenkaan käytetty eläinten ruuaksi, olisi hyvin tuntuva määrä kansan ravitsemisessa esille tulevasta vajauksesta voitu täyttää oman maan antimilla. Jos olisi yllä-

pidetty karjan tuotantoa, vaikka viljan käyttö rehuksi olisi lakannut, olisi luultavasti voitu saada elintarpeiden saanti ja kysyntä tasapainoon. Tätä seikkaa tahdon valaista esittämällä laskelmia oman maamme koko ravintomäärästä virallisen tilaston tietojen mukaan vuodelta 1914. — Sitä ennen on kuitenkin annettava pari selitystä. Maidon keskimäärä lehmää kohti on laskettu 1,200 kiloksi vuodelta; karjan ruuaksi on oletettu käytetyksi puolet ohrasatoa, kaikki kaura ja sekavilja ynnä puolet juurikkaita ja perunoita.

Kansan ravitsemiseksi kulutettiin:

maitoa	2,847,564,720 r. y.
naudanlihaa	42,853,800 »
sianlihaa	47,063,400 »
kaloja	30,596,813 »
vehnää	55,875,260 »
herneitä	420,927,000 »
tattaria	1,402,800 »
perunoita ja juurikkaita	572,641,300 »
	<hr/>
Summa	6,948,902,053 r. y.

Maito ja ruis ovat monin verroin etualalla kaikista elintarpeistamme, jota vastoin liha on niin paljoa myöhemmällä sijalla.

Oman maamme elatusvaroja olisi siis tavallisina vuosina 7,000 miljoonaa ravintoyksikköä. Jos tämän määrän pitäisi riittää maata viljelevälle väestölle, kuten edellä oletin, tulisi sitä kaikkiaan olla 8,000 miljoonaa ravintoyksikköä. Ero, 1,000 miljoonaa ravintoyksikköä, johtuu siitä, että käytetään lintujen ja muiden pikkueläinten lihaa, marjoja, kasviksia y. m., sekä tilaston ja laskelmien epätäydellisyyksistä. Ihmisravintoa kului sitäpaitsi eläimille:

ohraa	420,927,000 r. y.
sekaviljaa	96,579,970 »
kauraa	3,291,225,720 »
perunoita ja juurikkaita	572,641,300 »
	<hr/>
Summa	4,381,373,990 r. y.

Tätä kysymystä valaisee vielä seuraava vertaus:

Suomi tuottaa elintarpeita	11,330,276,046 r. y.
ja kuluttaa kansan ravitsemiseen, käyttäen myös tuontitavaroita .	10,922,345,493 »

Jos kaikki ihmisravinnoksi kelpaava olisi vain tähän tarkoitukseen käytetty, ei olisi tuontia tarvittu. Sen edellytyksenä on kuitenkin, että kotieläinten elättämiseksi keksitään muita keinoja, mikä minusta on hyvillä syillä todennäköistä, vaikken siihen tässä lähemmin kajoa. Mahdollisuudet näyttävät tässäkin suhteessa olevan miltei rajattomat.

Maanviljelystämme on moitittu siitä, että se on yksipuolisesti suuntautunut karjanhoitoon, ja samaa valitusta on kuulunut Tanskassa ja Ruotsissa, jotka ovat samassa asemassa. Epäilemättä on tätä asiaa kuitenkin arvosteltu liian pintapuolisesti. Laidunkasvien assimilaattorinen teho on ihan varmaan sitä laatua, että ravintoyksikkö maitoa saadaan oikeilla edellytyksillä melkein yhtä edullisesti luoduksi kuin ravintoyksikkö viljaa. Ja olkien muuttaminen maidoksi on viljan tuotannon perusehtoja.

Venäläisen väkirehun muuttaminen karjantuotteiksi on ollut maallemme tuottelias teollisuus. Maahan tuotu raaka-aine on v. 1914 maksanut 3.46 penniä ravintoyksiköltä, kun taas maasta viedyistä tuotteista on saatu 11.15 penniä yksiköltä. Erotus olisi varmaankin korvannut jalostuskulut, jos jätteet, kuorittu maito ja hera, olisi oi-

kealla tavalla käytetty. Että tavaravaihtomme ulkomaiden kanssa olisi kuitenkin voitu elintarvepoliittisesti paremmaksi järjestää, käy ilmi siitä, että tuotetulla väkirehulla aikaansaatu ravintoyksikkö on maksanut 3.46 penniä, jota vastoin maahan tuotu viljayksikkö on maksanut 2.33 penniä.

Niinmuodoin on olemassa lavea työala niillä, jotka suunnitelevat elintarvepolitiikkamme kehitystä. Lähinnä on vanhoillisille maamiehille saatava selväksi, että vanha ja koeteltu ei ole samaa kuin oikea. Uusi aika uusine päämäärineen vaatii myös uusia keinoja.

Jos oletetaan, että epäedullinen puoli tuotantoa on suhteellinen vientihintaan, valaisevat tätä asiaa, mitä tulee tärkeimpiin eläimistä saataviin elintarpeisiin, seuraavat vientihinnat ravintoyksiköltä:

maito	8.68	penniä
voi	. 11.58	»
juusto	16.80	»
liha	. 19.26	»

Kun otetaan huomioon, että maahan tuodun viljan hinta on 2.33 penniä ravintoyksiköltä, ja tiedetään, että perunain viljeleminen on edullisempaa kuin viljan, saadaan näistä numeroista opastusta elintarvepolitiikalle. Tätä asianhaaraa valaistakoon vielä seuraavalla tavalla. Kilo ruista sisältää 11.5 ravintoyksikköä, jos se käytetään suoraan ihmisravinnoksi. Maidoksi muutettuna se antaa 6.3 yksikköä, mutta lihaksi muutettuna vain 1.2 yksikköä. Lehmämme voivat ilman väkirehuakin tuottaa noin 2,000 miljoonaa ravintoyksikköä muuttamalla karkeata rehua maidoksi. Mutta jos maamme täytyisi äkkiä käyttää vain eläimistä saatavaa ruokaa, loppuisivat eläimet vajaassa kuukaudessa.

Tärkeimmät elintarpeet ovat siis:

perunat,
vilja,
maito.

Jotta maidon tuotanto kävisi mahdolliseksi, on ennen kaikkea edistettävä palkokasvien viljelemistä.

Mutta tulevaisuuden toiveista siirryn takaisin nyky-aikaiseen todellisuuteen.

Emme voi olettaa, että kaikki viljan ja perunain syöttäminen eläimille lakkaisi. Senaatin laatiman osittelu-suunnitelman mukaan saadaan antaa hevosille 240 kg. kauroja elukkaa ja vuotta kohti ynnä 100 kg. lehmille ja sioille. Sitäpaitsi saadaan eläimille antaa pikkuperunoita. Maidon tuotanto tulee vähenemään noin $\frac{1}{4}$, ja silavan saanti on vuodesta 1914 vähentynyt $\frac{2}{3}$. Jos kaikki järjestetään niin hyvin kuin suinkin, on otettava lukuun seuraava vähennys toimentulon mahdollisuuksissa:

ihmisravintoa kotieläimille	1,375,000,000	r. y.
maidontuotannon vähennys	700,000,000	»
sianlihantuotannon	15,000,000	»
	<hr/>	
Summa	2,090,000,000	»

Elintarveasian järkevä järjestäminen voi siis nykyoloissa vastata puolta tuonnin ylijäämää. Toinen puoli edustaa sitä vajausta, jonka vuoksi tilanne on pulmallisin ja jonka täyttämiseksi ei saa laiminlyödä mitään keinoja.

Samalla kuin tuotannon edellytyksiä luodaan, täytyy myös ryhtyä toimiin, jotka voivat tuotantoa turvata. Tässä suhteessa elintarvepolitiikka on lähellä maa- ja sosiaali-

poliittisia pyrintöjä. Pienviljelystä, joka tuottaa suhteellisesti enimmin elintarpeita, on suosittava ja sen kehittämiseksi on luotava edellytyksiä. Pitää toimittaa mahdollisuuksia torppien ja pienviljelysten lunastukseen suurviljelyksen ohella ja sen rajojen sisällä. Mutta näiden uudistusten tulee perustaa kansan- ja maanviljelystalouden ehtoihin. Sitä maata, jota omistaja ei ole viljellyt tai on huonosti hoitanut, täytyy valtiolla ja kunnalla olla oikeus käyttää. Ja muiden laitosten, jotka ovat elintarpeiden tuotannon palveluksessa ja joiden käynnissäpito on yleiseksi vahingoksi pysähtynyt, tulee pakkolunastuksella joutua valtiolle. Tähän suuntaan on jo alettu toimia, kun valtio osti Porvoon-radon lopettaakseen rautatielakon liikennehäiriöt.

Kun yhteiskunnan on otettava lukuun elintarpeiden vajaus niin suuressa mitassa kuin meillä nyt ilmeisesti on laita, täytyy elintarvepolitiikan tärkeimpänä päämääränä olla tuotannon lisääminen. Eikä mitään keinoa ole laiminlyötävä, kun tähän tarkoitukseen pyritään. Väärään suuntaan menisi se elintarvepolitiikka, joka ei ottaisi tätä huomioon.

Tuontimahdollisuudet.

Elintarvekauppamme Venäjän kanssa on vuoden 1916 syksystä asti ollut vailla merkitystä meidän maallemme. Siitä lähtien on vain 8—9 % Venäjältä ostetuista tavaroista voitu tänne toimittaa. Ja tuonti on ollut mitätön myös siksi, että tšekäläiset venäläiset ovat kuluttaneet enemmän kuin mitä on Venäjältä tuotu.

Että tuonti on niin kokonaan lakannut, riippuu kuitenkin hyvin suureksi osaksi itsestämme. Jos elintarvepolitiikkomme olisivat järkkymättä täyttäneet velvollisuutensa maatamme kohtaan, olisimme maasta vietyjen mei-

jeri- ja teollisuustuotteiden, varsinkin paperin, vastineeksi voineet pakottaa antamaan tänne melkoisia määriä viljaa tai väkirehua. Olen aivan varma siitä, että sovittelupoliitikka vallankumouksen jälkeen on tässäkin kohden tuottanut Suomelle arvaamatonta haittaa. Olemme jääneet voimattomiksi oman häilyväisyytemme takia ja antaneet Venäjän yksin hyötyä tilanteesta. Mutta nyt ei kannata enää penkoa sitä, mikä kerran on tapahtunut. Tärkeämpää on, kuinka tästedes menettelemme.

T:ri Heikki Renvvall on äskettäin kirjassaan »Suomen itsenäisyys» osoittanut, että Suomella olisi itsenäisenä valtiona suuremmat taloudelliset mahdollisuudet sodan jälkeen kuin Venäjästä riippuvaisena.

Jos sotaa kestää kauvan, ei meidän onnistu ratkaista elintarvekysymystä, ellei siteitä Venäjän kanssa katkaista. Sekasorto Venäjällä on saattanut sen maan itsekin nälänhädän partaalle, vaikka siellä vielä on elintarpeita. Sen viestin on Venäjän muonitusministeri lähettänyt rintamalle. Sellaista maata ei voi hyvántahtoisuudella suosituttaa viemään maastaan tavaroita.

Olemme jo kyllin kauvan ruokkineet venäläistä sota-väkeä ja väestöä tässä maassa. Ollen itse jo nälänhädän uhkaamia ja kolmanneksen asukkaitamme menetettyä tavallisen toimeentulonsa emme enää voi elättää useita satoja tuhansia muukalaisia. Jos meidän on määrä kestää, täytyy kaikki varat käyttää omiin tarkoituksiin.

Viljanvientimaana on Venäjä luultavasti pitkiksi ajoiksi eteenpäin kadottanut merkityksensä. Sodasta se pääsee todennäköisesti hävitettynä taloudellisessa suhteessa, viljavimmat seutunsa menettäneenä ja kansanjoukkojen raivon tuhoamana. Alhaiset elinkustannukset, jotka ovat olleet Venäjän viennin edellytyksiä, ovat ainiaaksi lakanneet. Ja Ukraina, joka on ollut Venäjän vilja-aittana, pyrkii itsenäiseksi. Jos se onnistuu, jää Si-

peria ainoaksi alueeksi, jolla on suurempia mahdollisuuksia viljantuotantoon. Tosin voi olettaa, että Siperiaan joutuneista saksalaisista ja itävaltalaisista sotavangeista monet jäävät sinne ja ottavat huostaansa maan taloudellisen johdon. Mutta vasta monen vuoden päästä voivat kulku-
neuvot olla niin kehittyneitä, että vienti käy mahdolliseksi. Ja silloin Venäjä varmaankin tarvitsee puuta ja paperia niin kipeästi, että tätä vastaan voidaan vaihtaa meidän viljantarpeemme. Melkoinen osa Venäjän paperiteollisuutta on näet nojannut Puolan, Liettuan ja Kuurinmaan metsiin.

Jos siis Venäjällä ehkä pitkiin aikoihin ei tule olemaan merkitystä elintarvepolitiikallemme, ovat sen sijaan keskusvallat käyneet tässä suhteessa hyvin huomattaviksi. Jo ennen sotaa kulki kehitys tähän suuntaan. Venäjän vaikutus viljamarkkinoillamme oli vähenemässä, kun taas Saksan kasvoi nopeasti. Tätä valaisevat seuraavat numerot:

Viljantuonti prosenteissa:

1901—1905 . . .	67.0 %	25.0 %
1906—1910 . . .	42.7 »	43.6 »
1911	45.9 »	43.8 »
1912	39.8 »	45.9 »
1913	38.3 »	50.4 »

Näitä ilmiöitä silmällä pitäen Venäjä pani toimeen viljatullin.

Että Saksa sai tällaisen vaikutuksen elintarvekauppaamme, riippui Saksan taloudellisesta politiikasta, joka vientipalkkioilla toimitti Saksalle tilaisuuden hallita maailman viljakauppaa, vaikka omaa tarvetta tuskin voitiin täyttää oman maan tuotteilla. Varsinaisesti vietiin Saksan kautta muihin maihin juuri venäläistä viljaa.

Vallattuaan Rumanian voi Saksa hyvin tyydyttää viljantarpeensa ja siltä liikenee maasta vietäväksikin. Sodan aikana on elintarpeiden ylellisyyskulutus lakannut, ja jakelujärjestelmä pysytetään vielä vähintään 3 vuotta rauhan jälkeen. Siten Saksa saa etuja viljanviennistä niihin maihin, joissa on elintarpeiden puutetta. Saksa kuluttaa niin suuria määriä puuta ja paperia, etteivät Puolan, Liettuan ja Kuurinmaan metsät ajan mittaan riitä. Meillä on siis hyvät mahdollisuudet saada Saksasta viljaa, jos sen vastineeksi annamme puita, rakennustarpeita, puumassaa ja paperia. Toinen asia on, voidaanko se järjestää meille edulliseksi. Olen täysin varma, että Saksan taloudellinen politiikka tulee sodan jälkeen olemaan paljoa häikäilemättömämpi kuin ennen. Maailma saanee runsaasti maksaa rauhasta »ilman valtauksia ja korvauksia». Kaikki merkit viittaavat siihen.

Meillä on oltu siinä toivossa, että voitaisiin tuottaa Amerikasta, kun usko Venäjän kykyyn lopultakin raukesi. Jos todellakin saataisiin talven kuluessa tuoduksi ne 12 milj. kg. viljaa, jotka nyt ovat lastattuina Amerikassa, kuten äsken tänne saapunut Amerikan konsuli pitää mahdollisena, on se kuitenkin perin pieni määrä verrattuna tarpeeseemme. Eikä Amerikasta voi vastedes viedä melkoisia viljamääriä. Amerikan maanviljelys on pian järjestettävä uudelle kannalle, jos Amerikan on määrä täyttää oma tarpeensa. Maan laihduttamisesta on luovuttava, ja maanviljelys pitää järjestää eurooppalaisen mallin mukaan. Siitä tulee monia vuosia kestävä kova ja koetteleva aika. (Jos haluaa tästä lähempää selkoa, viittaamme prof. Gunnar Anderssonin kirjaan: *Vårt dagliga bröd. Näringsväxterna i världsproduktionen. Tukholma 1916.*)

Ruotsi, Norja ja Tanska ovat samassa asemassa kuin me. Englanti on aivan riippuvainen ulkomaista. Ja maail-

mansodan kerran päätyttyä on koko Eurooppa hurjasti kilpailen koettava käyttää hyväkseen niitä kuuman vyöhykkeen alueita, joilla ei vielä ole merkitystä maailman tuotannossa.

Tavarain vaihto Saksan kanssa on siis ainoa keino täyttää elintarpeittemme vajuus. Mutta tämä vaihto vaatinee suuria taloudellisia uhrauksia ja tuottaa meille riippuvaisuutta. Kumpaakin haittaa on meidän pyrittävä välttämään.

Sota on selvästi osoittanut, ettei valtio voi pysyä itsenäisenä, ellei se voi itseään elättää. Tätä varten ei suinkaan ole välttämätöntä, että maa rauhan aikana elää vain omilla tuotteillaan. Päinvastoin voidaan harjoittaa vilkasta vaihtoa. Mutta kun henki on kysymyksessä, täytyy omain varain riittää. Ja harhaan vie se elintarvepolitiikka, joka ei tätä pidä tärkeimpänä päämääränä.

Kulutuksen järjestäminen.

Aikaisemmin mainitsemieni laskelmien mukaan voisivat varamme, jos tuotanto järjestetään, myöntää 2,900—3,000 ravintoyksikön kulutuksen henkilöä ja vuotta kohti. Rauhan aikainen kulutus laskettiin 3,650 yksiköksi. Ero olisi tasoitettava »järjestetyllä nälällä».

Varsinaisesta nälästä ei tällöin voine puhua, kun ravintomäärä on noin 3,000 yksikköä vuodessa eli 8 yksikköä päivässä. Muuten juuri tämä määrä tulisi prof. Backhausin laskelmien mukaan (Deutsche Landwirtschaftliche Presse N:o 22, v. 1917) olemaan Saksassa tavallinen, kun sota ja sen mukana nälkä lakkaavat. Mutta puheena olevan määrän edellytyksenä on, että kaikki nykyiset tuo-

tannon mahdollisuudet todella käytetään. Jos ne laiminlyödään, vähenevät varat hyvin pian laskelmien mukaan 2,200—2,500 yksiköksi vuodessa, mikä vastaa noin 6 yksikköä päivässä. Jos keskimäärin kulutetaan vain tämän verran, on se tietysti nälkää. Jos vielä on pakko jaella ravintoamme muukalaisille, ei mikään mahti voi torjua nälkäkuolemaa.

Vapaakauppa, rajahinnat ja valtion toimeenpanemat takavarikot.

Jos tuotanto ja tuonti voivat täyttää tarpeen, noudattaa elintarpeiden kauppa tavallisia taloudellisia lakeja. Hinnan säännöstelee tarjonta ja kysyntä. Elintarvepolitiikan tehtävänä on silloin koettaa lisätä oman maan tuotantoa, niin ettei olla riippuvaisia ulkomaista, sekä kehittää elintarpeiden kansainvälistä vaihtoa niin edulliseksi omalle maalle kuin suinkin ja valistustyöllä ja järjestelmän mukaisilla palkinnoilla pyrkiä johtamaan kulutusta kansan ravitsemisen opista saatujen suunnitelmien mukaan.

Kohta kun tarjonta ei enää voi tarvetta tyydyttää, kohoaa hinta. Mitä suurempi ero on tarjonnan ja kysynnän välillä, sitä enemmän hinta nousee, puhumattakaan yleisen säikähdysten aiheuttamista hintojen hyppäyksistä. Hintojen kohotessa käy köyhien vaikeimmaksi tulla toimeen. Ja silloin on helppo käsittää, että kansan syvät rivit saavat valtion säättämään tavarain rajahintoja lieventääkseen kalliin ajan räsistusta.

Se aate, että kaikille tavaroille pannaan rajahinnat ja rikkomukset ankarasti rangaistaan, ei ole uusi. Sitä toteutettiin jo Ranskan vallankumouksen aikana, kun yhteishyvän valiokunta määräsi, etteivät mitkään hinnat

saaneet olla enempää kuin $\frac{1}{30}$ suuremmat vuoden 1790 tavallisia hintoja. Mutta tunnettua on, että hinnat kuitenkin nousivat huimaaviksi ja ettei yhteishyvän valio-kunta mitenkään voinut sitä estää.

Kun sota puhkesi v. 1914, otettiin Saksassa käytäntöön leipäviljan rajahinnat. Saksan kansa, jos mikään, on lainkuuliainen ja rakastaa isänmaataan. Näin oli siis ole-massa mitä parhaita edellytyksiä siihen, että määräykset eräiden tuotteiden ylimmistä hinnoista onnistuisivat Sak-sassa, jos niitä yleensä voitaisiin soveltaa. Ja kuitenkin tuli rajahintain säätämisestä Saksan elintarvepolitiikan ensimmäinen suuri tyhmyys. Muuan saksalainen kansan-taloudellinen kirjailija, prof. Eltzbacher, lausuu leipävil-jan ensi rajahinnoista, että ne jäivät paperihinnoiksi ei-vätkä ankarien rangaistuksien uhallakaan rajoittaneet hinnan nousuja. Jos silmäilee luetteloa eri tavoista kier-tää lakia, niin huomaa useimpien niistä olevan hyvin tut-tuja, kun meidätkin on onnellistettu samalla järjestel-mällä. Elintarpeiden puutteen lieventämiseksi ei mikään toimenpide ole ollut niin epäonnistunut kuin tämä. Mutta lyhytnäköistä olikin koettaa ylläpitää määrättyä hintaa, vaikka vapaa kulutus merkitsi rajatonta kysyntää.

Erinäisten tuotteiden rajahinnat ovat oikeutettuja vain silloin, kun on tarkoituksena markkinoilta poistaa kan-san ravitsemisen kannalta epäedullisia elintarpeita. Mis-sään tapauksessa ei saa panna rajahintoja sellaisille tarve-aineille, joita on niin paljon, että hinta pääasiallisesti riip-puu hankinta- ja kuljetuskuluista tai tarpeellisten työka-lujen kustannuksista tai joiden tuotanto riippuu yksityi-sen yritteliäisyydestä. Tälle alalle kuuluvat esim. poltto-puut, kalat ja villit eläimet, puutarhatuotteet ja juurik-kaa ynnä herneet ja muut palkokasvit.

Arvokkaan lisän rajahintapolitiikkaa valaistaessa on antanut professori Heckscher kirjassaan »Världskrigets

ekonomi». Hän osoittaa selvästi, että rajahinnat ovat oikeutettuja vain silloin, jos ne noudattavat todellisia oloja niin, että määrättyjen hintain ylittämistä voi pitää kiskomisena.

Meidän maallemme on tullut hyvin katkera kokemus rajahinnoista. Kun oli mahdollista tuottaa maahan, ei tuonti kannattanut rajahintain vuoksi. Kun elintarpeiden tuotantoa olisi pitänyt lisätä, ei siihen samasta syystä kannattanut panna lisää työtä ja rahaa. Ja kun olisimme voineet koota elintarvevarastoihin voita ja juustoa, ruvettiin näitä tuotteita oikein järjestelmällisesti viemään Venäjälle, jotta samat viheliäiset rajahinnat pysyisivät voimassa.

Saksassa huomattiin virhe kuitenkin pian ja ruvettiin, kuten kaikkien olisi heti pitänyt, rajoittamaan kulutusta jakelulla. Valtio otti haltuunsa tärkeimpien elintarpeiden kaupan, ositteli niitä väestölle kansan ravitsemisen periaatteiden mukaan ja järjesti jakelun. Kun kaikkia hintoja on erinomaisen hyvällä järjestelyllä painettu alaspäin, on Saksa voinut selvitä sotataloudellisesta pulmasta niin, että elinkustannukset ovat pysyneet alhaisina. Rajahinnat ovat olleet rajana, jonka takana on kiskominen. Ja sodan loputtua on Saksalla oleva perin halvat elintarpeiden tuotantokulut ja sen nojalla tilaisuus kaikilla aloilla hallita maailman markkinoita. Sen on aikaansaanut erinomainen kuri ja myös valistustyö. Jokainen on oppinut käsittämään tilanteen vakavuuden.

Paljoa myöhemmin kuin Saksassa on muissa maissa käsitetty, että vapaakauppa sopii vain silloin, kun tarjonta vastaa kysyntää. Kaikkien elintarpeiden rajahinnat auttavat pitämään elinkustannuksia alhaisina. Ja valtion takavarikkotoimien taloudellisena päämääränä on vähentää kysyntää järjestämällä kulutusta. Niillä on myös toi-

nen tärkeä tehtävä, nimittäin ohjata kulutusta kansan ravitsemisen periaatteiden mukaan.

Takavarikkotoimissa on erotettava elintarpeiden haltuunotto, osittelu ja jakelu.

Valtio elintarpeiden haltuunottajana.

Jos valtion on määrä järjestää kulutusta, täytyy sen saada käyttää elintarpeita. Sen keinona on inventeerausta seurannut takavarikko. Tälle uralle olemme astuneet säättämällä elintarvelain.

Jotta valtion onnistuu saada haltuunsa elintarpeet, täytyy kaikkien olla selvillä siitä, että nämä toimenpiteet johtuvat todellisesta pakosta. Valtio ei saa takavarikoida valtiososialismia varten, johon suuntaan sosialidemokraatit pyrkivät. Takavarikko on ulotettava siis vain niiden tuotteiden kauppaan, joilla on kansan ravitsemisessa todellista merkitystä, etusijassa viljan ja karjantuotteiden kauppaan. Tuotannon saa valtio ottaa haltuunsa vain silloin, jos se ilmeisesti laiminlyödään tai lakkaa.

Luottamus takavarikkotoimiin ja elintarpeiden ottamiseen valtion haltuun riippuu sangen paljon siitä, miten valtio esiintyy tuottajia kohtaan. Laadittavien inventeerausluetteloiden tulee olla yksinkertaisia ja selviä, ei sellaista kokoonhaalittua sekasotkua kuin meillä. Epäselvät luettelot täytetään väärin ja järjestelyn ensi peruste, tieto varastoista, joutuu vaaraan.

Viljasta valtion maksaman hinnan tulee olla sellaisen, että se tuotantokulujen lisäksi antaa voittoa, joka kannustaa ja houkuttaa esille tuotantoa niin paljon kuin suinkin. Kun maanviljelystalouden tutkimisen nykyisellä asteella on mahdotonta likimainkaan tarkoin määrätä tuotantokuluja, vähentää se valtiolta mahdollisuutta löy-

tää takavarikkohinnan oikeata perustetta. Se jää siis hyvin suuressa määrässä todennäköisyshinnaksi, joka kasvituotteista määrätään sadon mukaan ja joka eläinten tuotteista jonkun verran vaihtelee riippuen eri oloista eri vuodenaikoina. Mikäli mahdollista, pitää kaikki elintarpeiden kauppa keskittää ja panna valtion suoranaisten tar kastuksen alaiseksi.

Jottei elintarvepolitiikan tärkein päämäärä, tuotannon lisääminen, joutuisi vaaraan, on tuotantoa myös valtion ottaessa elintarpeita haltuunsa erityisesti edistettävä. Esim. palkokasvien viljeleminen on vastaiselle toimeentulollemme erinomaisen tärkeitä. Niitä siis, varsinkaan herneitä, ei ole takavarikoitava, vaan niiden viljelemiselle suotava tilaisuus vapaasti kehittyä. Edelleen on tärkeitä, että valtio takaa tuotannon turvaamiseksi alimmat hinnat niin pitkäksi ajaksi eteenpäin, kuin tuotannon mahdollinen järjestely uudelle kannalle huomattavasti vaatii. Tämä aika on määrättävä vähintään 5 vuodeksi. Elintarvelain 4 §, jonka mukaan alimmat hinnat lakkaavat vuoden 1919 lopussa, on sen mukaisesti muutettava.

Valtio elintarpeiden osittelijana.

Kun on saatu tietää varastot ja valtiolla on käyttöoikeus elintarpeisiin, on ryhdyttävä ositteluun. Koko järjestelyssä on tämä epäilemättä tärkein puoli.

Osittelun tulee perustua inventeeraukseen ja siinä koottuun tilastoon. Maanviljelystilastomme on hämmästyttävän vaillinainen ja sitä parannettaessa tullaan varmaan huomaamaan, että laskuvirheet ovat suuremmat kuin Saksassa, missä ne nousivat 5—10 prosenttiin. Osittelu edellyttää aineiston tilastollista käsittelyä ja siis laskelmien laatijassa perehtymistä taloudellisen tutkimuk-

sen menettelytapoihin. Saatavina olevien elintarpeiden tasainen jako on tosin osittelun ensi ehto, mutta ei ainoa. Väestön päiväannoksia määrätessä täytyy tuntea kansan toimeentulon ravintofysiologisia edellytyksiä ja eri tapauksissa esiintyvää ravintotarvetta. Hyödyllisyysnäkökohtien täytyy olla määrääviä. Sen, joka määrää annosten suuruuden, täytyy niin perinpohjin kuin suinkin tuntea kansan ravitsemisen ehdot ja päämäärät.

Samalla on kuitenkin myös otettava huomioon mahdollisuudet tuotannon lisäämiseen ja rehun muuttamiseen ravintofysiologisten perusteiden mukaan. Tuottajia on suosittava siten, että heillä on oikeus muodostaa omavaraisia talouksia ja turvata toimeentulonsa. Se viljamäärä, mikä omavaraistaloudella nykyisten määräysten mukaan on oikeus pitää, 8 kg. ruista, vehnää ja ohraa ja 2 kg. kauraa, vastaa noin 1,400 ravintoyksikköä vuodessa eli 4 yksikköä päivässä. Tämä määrä päivässä on vain $\frac{2}{5}$ tavallisesta elintarpeiden kulutuksesta, mutta antaa epäilemättä turvan, jonka arvon käsittää parhaiten, jos muistaa, että juuri sen verran henkilöä kohti jaeltiin Berlinissä kaikkiaan ravintoa viime talvena kauvan aikaa. Mutta oikeus omavaraisten talouksien muodostamiseen viljan kulutuksessa ei saa olla ainoa seikka, jolla tuotantoa suositetaan. Samaa periaatetta on seurattava kaikissa muissakin toimenpiteissä.

Elintarpeiden osittelu on meilläkin pantava tieteelliselle perustalle. Maamme elintarvepolitiikka ei voi onnistua, jos se vastedes, kuten tähän asti, jättää syrjään kaikki tieteelliset apuneuvot. Kansan ravitsemisen on tieteenä päästävä täälläkin elintarvepolitiikan pohjaksi. Järjestelyssä tulee tämä näkyviin lähinnä osittelussa.

Valtio elintarpeiden jakelijana.

Jotta osittelussa noudatetut perusteet saatettaisiin täytäntöön, täytyy valtion pystyä jakelemaan käytettävänä olevia elintarpeita. Sen ehtona on, että kulkulaitokset riittävästi palvelevat elintarvepolitiikkaa ja että saadaan jakelua varten sovelias järjestely.

Suurin työtaakka on tässä kohden epäilemättä laskettava paikallisille elintarvelautakunnille. Nämä eivät voi olla vain luottamustoimia. Ne on muutettava toimistoiksi, joilla on yhteinen johto ja yhtenäinen silmälläpito. Näiden tehtäväksi on annettava elintarpeiden inventeraus ja jakelu, kun taas haltuunotto ja osittelu paremmin sopii muille viranomaisille. Elintarvetoimistot on saatava kokoonpanoltaan sellaisiksi, että niillä on kuluttajain ja varsinkin köyhän väestön luottamus.

Elintarpeiden hintain on jakelussa oltava sellaisia, että kaikki voivat ostaa sen ravinnon, jonka saantiin heillä on oikeus. Se edellyttää erilaisia hintoja riippuen ostajain varallisuussuhteista. Jo elokuussa otettiin Tukholmassa käytäntöön alennuskirjat, joilla köyhimmät voivat ostaa maitoa, kalaa ja lihaa halvemmalla, ja Ranskassa on tätä järjestelmää sovellettu useimpiin elintarpeisiin nähden. Yleinen mielipide kannattaa meilläkin ilmeisesti tämänlaista järjestelyä. Keskisääty maksaisi siis likimain sen hinnan, joka vastaa valtion ostohintaa, rikkaiden suorittaessa lisämaksua, joka korvaisi köyhien maksuvajauksen.

Elintarpeita jaellessa tulee yleisillä ruokaloilla ilmeisesti olemaan paljon suurempi merkitys kuin tähän asti. Kaupungeissa olisi tarpeen perustaa runsaasti keskisäädyn ja kansan ruokaloita. Sen sijaan, että valtion töistä maksetaan suuria palkkoja, jotka kuitenkin menevät enimmäkseen elatukseen, olisi parempi, jos valtio huoleh-

tisi ruokkimisesta. Se on erinomaisen tärkeätä sekä kansantalouden että kansanravitsemisen kannalta. Professori Backhausin laskelmien mukaan on näet Saksassa tarvittu keskimäärin 6 ravintoyksikköä päivässä täydellisen ruokinnan ohella suurissa ruokaloissa, kun muuten on täytynyt laskea keskimäärin 8 yksikköä henkilöä ja päivää kohti.

Suurin vaikeus kansan ruokinnassa, patojen hankintakysymys, on Helsingin kaupungin elintarvelautakunnan puolelta jo osoitettu mahdolliseksi ratkaista.

Valistustyö ja rangaistukset.

Kansa ei vapaaehtoisesti mukaannu rajoituksiin, ellei se käsitä sitä todellakin välttämättömäksi. Rajoitusten edellä on tehtävä pontevaa valistustyötä, joka meillä on laiminlyöty.

Tässäkin kohden meillä on paljon opittavaa Saksan toimenpiteistä. Siellä ymmärrettiin tunkea asian ytimeen. Jo sodan alussa toimeenpantiin kursseja, joilla valmistettiin puhujia sotaravintoasiaa varten. Koottuina julkaistut esitelmät (Volksernährung im Kriege) osoittavat, että on valaista kaikkia puolia. Ja arvokkaita ovat ne julkaisut, jotka on entisen muonitusministerin v. Batockin esipuheella varustettuina toimitettu Saksan ravintovirastossa ja joiden yhteisenä nimenä on »Beiträge zur Kriegswirtschaft». Puhujia ja kirjasia on tuhansittain ollut liikkeellä pitkin Saksaa ja Saksan elintarvepoliitikot ovat osanneet järjestää kokonaisen esikunnan tiedemiehiä valaisemaan sotaravintokysymystä eri puolilta.

Meillä on tyydytty tiedonantoihin kotitaloudesta. Ruuan valmistus on tosin perin tärkeä, mutta ei suinkaan riitä elintarvepulman ratkaisemiseksi. Esimerkkinä val-

tion pyrinnöistä tällä alalla mainittakoon tutkimukset hätäravinnosta. Pyydettiin avustusta hätäruuan ravintoarvon selvittämiseksi. Valtion rahallinen tila ei sitä sallinut, mutta yksityisillä varoilla se kävi myöhemmin mahdolliseksi.

Valistustyö ei saa rajoittua tiedonantoihin siitä, mitä on tehty. Sen täytyy etusijassa olla ehkäisevää laatua, tärkeimpänä keinona lainrikkomusten estämiseksi. Vasta toisella sijalla ovat rangaistustoimet. Lain koura tarttukoön kiinni vasta silloin, kun rikkomus johtuu pahasta tahdosta. Mutta silloin ei enää saa säästää eikä sikseen jättää. Sillä muutoin laki jää kuolleeksi kirjaimeksi, kuten meillä nyt ilmeisesti uhkaa käydä.

Elintarvepolitiikan ohjelma.

Jos edellä lausutuille mielipiteille koettaa antaa ohjelman muodon, voidaan esitetyt vaatimukset koota yhteen seuraavasti:

1) Kaikki mahdollisuudet tuotannon lisäämiseksi otetaan huomioon kansan ravitsemisen perusteiden mukaan. Valtio voi ottaa haltuunsa huonosti hoidetun viljelyskelpoisen maan sekä laitokset, jotka palvelevat elintarpeiden tuotantoa ja joiden käynnissäpito on lakannut, ellei muuta sopimusta saada toimeen.

2) Valtiolla on oikeus määrätä rajahinnat eräille lajeille elintarpeita siten ohjatakseen tuotantoa kansan ravitsemisen perusteiden mukaan.

Sitävastoin ei hallituksella ole oikeutta säätää ylimpiä hintoja niille tuotteille, joita on niin paljon, että tarjonnan määräävät hankinta- ja kuljetuskulut ynnä tarpeel-

listen työkalujen hinta tai joiden tuotanto riippuu yksityisen yritteliäisyydestä. Näitä ovat polttopuut, kalat ja villit eläimet, puutarhatuotteet ja juurikkaat sekä herneet ja muut palkokasvit.

3) Kaikkia maallemme edullisia tuontimahdollisuuksia on käytettävä.

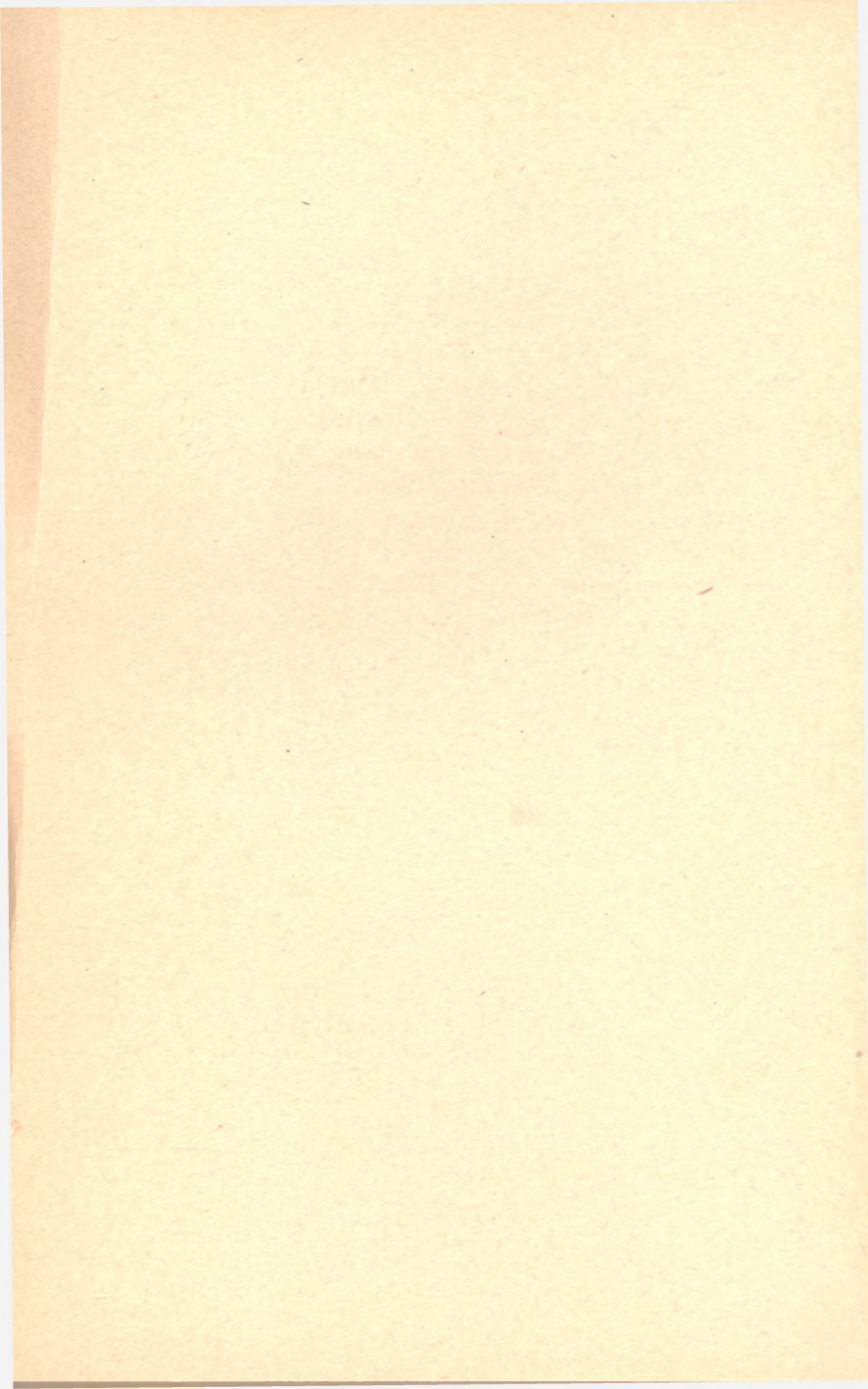
4) Jos maassamme olevat määrät eräitä elintarpeita eivät vastaa kulutusta, on valtiolla oikeus ottaa sellaisten elintarpeiden ja niiden veroisten tarveaineiden kauppa haltuunsa. Valtion tulee elintarpeista maksaa takavarikkohinta, joka ei ainoastaan vastaa tuotantokuluja, vaan myös kiihottaa tuotannon lisäämiseen.

5) Elintarpeet ositellaan maassamme olevien varastojen perusteella, jolloin otetaan huomioon kansan ravitsemisen periaatteet ja tuottajain erikoisasema. Annosten suuruutta määrätessä pidetään silmällä myös sellaisten elintarpeiden saantimahdollisuuksia, joita ei takavarikoida.

6) Elintarpeet jaellaan kuluttajain ostokykyä vastaaviin hintoihin. Kansan ruokintaa pannaan toimeen niin laajalti kuin mahdollista.

7) Tehokasta valistustyötä tehdään ja elintarvelain noudattamista valvotaan. Hallituksen asiana on ehkäistä elintarpeiden osto keinottelutarkoituksessa.

Paitsi näitä, elintarvepolitiikkaan suoranaisesti kuuluvia toimenpiteitä on valtiolla oikeus koettaa soveliailla keinoilla pitää elinkustannuksia alhaisina. Tarkoituksena tässä kohden on turvata kansantaloudellista toimeentuloa sodan jälkeen.

~~U. V. 62~~
Ma-5748

k. v. b. L.

Johansson.

HY VIIKIN KAMPUSKIRJASTO

1150401323